

Åhls hembygdsförening

Medlemsblad

God Jul
Gott Nytt år

Dec 2019 Nummer 4 Årgång 20

Meddelande från ordföranden

Kära hembygdsvänner!

Tomten? –alltså gårdstomten håller företrädesvis till i ladugårdar och är en liten man. Han bor gärna på loftet eller i stallet. Han bringar lycka till gården, men man måste se till att ära och respektera honom för han har en ganska kort stubin. Han kan bli mycket ilsken om han blir illa behandlad. Det är väldigt få människor som sett tomten och det finns inte många bevis i historien som bekräftar tomtens existens.

Du håller just nu medlemsblad 4/2019 i din hand och jag hoppas att det skall ge dig en stunds avkopplande och intressant läsning. Två tidningsartiklar om tragiska drunkningsolyckor i SvD 1908 och 1927. Stenåke Petersson ger oss en påminnelse om ”Tidens gång” och berättar även om Eriksson Charkuteri.

2020 års almanacka som bifogas med detta medlemsblad tar oss med på en vandring i svunna tiders Insjön. Hoppas att ni skall tycka om den och att den kommer upp på väggen där hemma. Almanackan är väl också en bra present/julklapp.

Ola Petterson har genomgått kursen ”Säker föreningsgård” vilket innebär att vi nu uppfyller tio skadeföre-

byggande grundkrav vad gäller våra byggnader och är därmed certifierade. Vi har därför från Hembygdsförsäkringen/Länsförsäkringar, där våra hus är försäkrade, erhållit en självriskcheck på 9 300 kr att nyttja vid eventuell skada.

Frågor om Åhldräkten, mönster, delar etc. dyker upp till och från och därför har på initiativ av Britt-Marie Andersson en dräktkommitté bildats. Syftet är bland annat att inventera vad som finns och även att kunna förmedla kontakter till intresserade som söker material eller delar till dräkten. Jag vill också passa på att meddela att dräkter finns att hyra genom Åhls församling, kontakta Kristina Hollsten 070 5140578.

Bifogat hittar du också inbetalningskort för medlemsavgiften 2020. Du vill förstås fortsätta att vara medlem i Åhls hembygdsförening och stödja vår verksamhet så att vi kan fortsätta vårda vårt stolta hembygdsarv.

Till sist önskar styrelsen i Åhls Hembygdsförening En God Jul och Ett Gott Nytt År!

/Roger Arvidsson, ordf.

2020 ÅRS ALMANACKA

Tema: Insjön förr i tiden

För att göra det enkelt för dig skickar vi även i år en almanacka med detta brev.

Pris 50 kr om du vill ha den.

Du som bor i Insjön kan köpa fler på Handelsbanken eller Gundhes, för att t.ex. ge bort.

Kom ihåg att köpa till julen

Alla delar av sockenbeskrivningen, 15 delar, finns att köpa, nu till mycket förmånliga priser.

Många intressanta böcker om t.ex. sockendräkten, företagen i Insjön, gruvorna, åhlmålet med den nya ordboken, geologin, befolkningen, skolan.

**DVD med filmer från Insjön 1912, 1940, 1980 och 2007
CD med Sjuls Manne**

Ring 073-220 9398 eller 070-762 4003
eller mejla ahlshembygd@hotmail.com för beställning av leverans.

Insjöns Teater och Gamla småskolan på Vattberget

Alla är välkomna att hyra. Bokn. tel. 070-762 4003

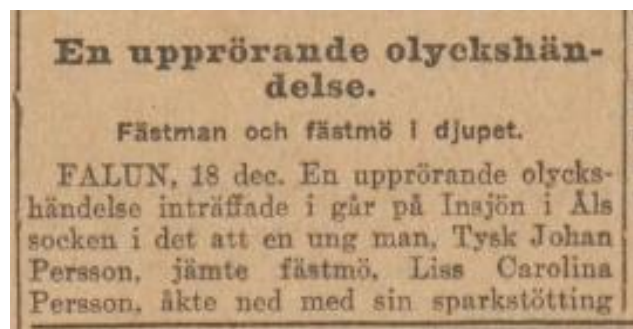
Åhls hembygdsförenings minnesfond

När du förlorat en släkting eller vän går det bra att hedra den som gått bort med en penninggåva till Åhls hembygdsförenings minnesfond. Ring till Mats Lyck, tel. 070-524 0193. Pengarna går oavkortat till hembygdsföreningens verksamhet.

Årsmöte 2020

Preliminärt torsdag 13 febr kl. 19 på Insjöns Teater
Se vidare information i nästa medlemsblad i början av febr. 2020

Tidningsartiklar insända av Ingmar Hedblom,
Nyköping och Östra Insjö

SvD 1908-12-19 sid 6 (Händelsen omnämnd i boken **Bort i Rönns** av Nalle Elfqvist på sid 13)

SvD 1927-12-06 sid 15

Av detta lär vi oss att ta det försiktigt under vinterns sparkturer på Insjön!

Åhls hembygdsförenings medlemsblad.

Redaktör: Hans Hellström Ansvarig utgivare: Roger Arvidsson

Föreningens adress: Hjultorget 1, 793 41 INSJÖN

Föreningens e-postadress: ahlshembygd@hotmail.com

- Adressändring kan anmälas på någon av ovanstående adresser eller tel 070-524 01 93

Föreningens bankgiro: 725-4154

Föreningens tel: 0247-413 60. eller 076-949 65 20

Föreningens hemsida: www.hembygd.se/ahl

En liten påminnelse om tidens gång

På det där världsomspännande datornätet Internet kan man med hjälp av kamrater som Wikipedia och Google få svar på allt man frågar. Till exempel kan man få veta att om man varit gift i 45 år så heter det safirbröllop. Lägg till ett år och då kallas det blybröllop. Undras just vem som sitter och hittar på allt sådant där som fyller ut vår tillvaro i brist på andra, mer intressanta och viktiga frågor.

I januari 2019 var det 45 år sedan Åhls och Leksands kommuner ingick det resonemangs-äktenskap som rullar vidare, i nöd och lust. Snart tar safirtiden slut och ersätts av bly. Rent symboliskt känns det tungt.

När äktenskapet ingicks skrev den välkände (åtminstone för oss något till åren komna) Leksands-profilen Per Johannes, en hyllningskantat till brudparet. Ja, egentligen till brudtrion för det handlade inte bara om två parter utan om tre! Den framfördes vid högtidsfesten i Leksands Kyrka, Nyårsdagen 1974, då Leksand, Åhl och Siljansnäs blev storkommun med namnet Leksand.

Kanske har du läst de här stroforna förut? Kanske har du dem rent av uppsatta på din kylskåpsdörr för att ge kraft och styrka i svåra stunder.

De finns i ett litet häfte som heter "Fester och Fästen i Hembygden" och gavs ut av Leksands Hembygdsförening 1979. Det är stroforna 3 och 4 som här återges samt halva strof 7.

Men vad händer i Insjön?

Kommunens budget för 2020 är nu fastställd av fullmäktige. Det positiva för Insjön är att fritidsgården blir kvar. Upphörandet av spolning av isbanan på IP och sämre underhåll av skidspåren blir dock som föreslaget. Bidrag till bystugor och hembygdsföreningen kommer inte att helt tas bort, men reduceras avsevärt.

Kommunens investeringsbudget för 2020–2023 har också fastställts. Det handlar om 430 milj. kr, varav 4,5 milj kr av specificerade objekt avser Åhl, i huvudsak Åhlbybadet. Således 1% i Åhl medan 99% satsas på f d Leksands socken!

*Till Åhl i sydöst och i väster till Näs
nu räcker vi ut våra händer.
Vi öppnar vår famn och vårt hjärta för er
och välkomnar er som fränder!
Här ingen är liten och ingen är stor
här mötas vi alla som likar,
som, ledda av ärbarmhet, vilja och nit,
vår framtida välfärd berikar.*

*Ni bergsmän från Åhl med framgång en dust
i bergkungens kamrar har prövat,
och när det har dristiga företag gällt
ni aldrig har tvekat och tövat.
Och ofta er djärvhet har gett resultat,
som tjusat en häpnande samtid.
Nu är det vår lust att tillsammans med er
smida planer för tryggare framtid.*

Sedan kan jag inte låta bli att ta sista 4 raderna ur strof 7, där han lyckas få till ett mästertigt rim, långt över min fattiga förmåga:

.....
*Låt avund och kiv aldrig tillfälle ges
här blanda och jäsa sin slembrygd!
Låt storsinta dåd och blott kloka beslut
bära upp vår gemensamma hembygd!*

*/Stenåke Petersson
Med hjärtat i Åhl och sängen i Noret*

*Exempel på satsningen på Insjöns IP.
(jämför dikten ovan)
Foto E. Jakobsson*

Erikssons Charkuteri

Noteringar gjorda efter samtal med Sven och Lilian Eriksson i deras hem på Mullbacken i Insjön 6 mars 2004. Texten återfinns i en kortare version i boken "Det företagsamma Insjön"

Sven Eriksson skulle i år ha firat sin 100-årsdag om han fått leva och ha hälsan. Han föddes 1919 i Skultuna i Västmanland. Han var yngst i en syskonskara på fem i en statarfamilj. Båda föräldrarna dog tidigt och barnen fick söka sig ut i förvärvsarbete som mycket unga.

Sven började sin bana som anställd på charkuteriavdelningen på Konsumentföreningen i Skultuna. Där skaffade han sig grundlig bransch-kunskap.

Han flyttade i början av 1940-talet till Avesta för samma sorts arbete. I Avesta träffade han Lilian Hellsten från Insjön som var där tillfälligt för att lära upp sig till hattmodist i sin mosters ateljé/affär. Det började med en danskväll på stadshotellet och slutade med att Sven och Lilian gifte sig 1951.

Sven hade då redan flyttat till Insjön. Arbete fick han på charkavdelningen hos Handelsbolaget i Rättvik, där han snart var förste man på charkavdelningen.

Han pendlade dagligen med tåg mellan Insjön och Rättvik, vilket tog lång tid med den hastighet tågen då höll och med stopp på alla mellanliggande stationer. Med affärstiderna blev det många gånger mycket sena kvällar.

Sven ville hitta en bättre lösning på detta med arbete och inkomster och efter en tids funderande bestämde han sig för att pröva något nytt.

Han startade 1951 firma Erikssons Charkuteri. Affärsidén (som vi skulle uttrycka oss i dag) var att med bil köra runt i byarna runt Leksand och Insjön och sälja charkvaror och i viss mån även konserver, grönsaker och bröd till personer med långt avstånd till fast affär.

För fyra tusen kronor köpte Sven en begagnad, knallblå skåpbil i Stockholm. Han inredde den med kakelimitation på väggarna i lastutrymmet, med hyllor längs väggarna och krokar i taket. I skåpet fanns också en huggkubbe för att kunna

stycka vid behov. Från Anderssons Plåt fick han ett par specialtillverkade plåtlådor i vilka han hade is för att hålla kylan. Han var god vän med plåtslagare Harry Andersson, som inte ville ha betalt men till slut bestämde sig för att han ville ha 11 öre i betalning för lådorna!

Isen till lådorna fick han från Insjöns bryggeri som låg nästan granne med huset där Sven och Lilian bodde på Mullbacken. Så vitt Sven vet var det Liss-Johan i Tunsta som levererade isen till bryggeriet.

Någon särskild företagsregistrering kan han inte minnas behövdes. En veterinär skulle besiktiga varuutrymmet i bilen men att så skedde kan Sven inte heller minnas.

Sven köpte sitt kött från Åbergs i Leksand och ibland kunde han köpa en gris direkt av någon bonde. Han var en duktig charkuterist och visste hur man skulle ta vara på köttet för att få ut mesta möjliga och var alltid mån om att det skulle vara färskt och fräscht.

Grönsaker köpte han från Berglunds i Rättvik. Helmer Bergman i Insjön, som skulle ha kunnat leverera, nekade honom att köpa grönsakerna. Konserverna och det lilla brödsortiment han förde köpte han likaså hos Åbergs.

Turema gick på bestämda veckodagar till byarna runt Insjön och södra Leksand: Brenäs, Sätra, Helgnäs, Djura, Rälta, Tunsta och andra byar där han byggde upp en kundkrets.

Efter några års verksamhet började affärens gå sämre då både Mårtas och Konsum skaffade sig större och mer väl sorterade butiksbuskar och med dessa började besöka byarna där Sven hade sina turer. Kundunderlaget minskade kraftigt och 1955 avvecklade han firman.

Varubilen var inte längre i något bra skick och plåtslagare Anderssons far som bodde i Borlänge tog hand om den och skrotade den.

Sven hade fått bra kontakter med Insjöns bryggeri under tiden som han sålt kött och nu fick han jobb som utkörare av dricka där, ett arbete som han behöll till han efter en arbetsskada fick förtidspension.

/Stenåke Petersson